

LA SOCIOLOGIA DE L'EDUCACIÓ DE LA CRISI I ELS MOVIMENTS SOCIALS

MARTI XAVIER MARCH I CERDA

Des que varen quedar apagades les darreres conseqüències eufòriques per a la Sociologia, derivades del refluxe de la dècada dels anys 60, la paraula *crisi* no ha deixat d'aparèixer en els tractats sociològics en els seus diverses, distintes i contradictòries interpretacions i lectures. Fins i tot hom pot afirmar que se va consolidar una certa "*corrent de la crisi de la Sociologia*", tant des de la pròpia disciplina, com des de fora d'ella. Les anàlisis de Gouldner, de Dreitzel, d'Eisenstand, de Bottomore, de Ferrarotti, de Roberston, de Touraine, de Zeitlin, de J. Ibáñez, de Fernández de Castro, etc., són una bona mostra del que s'ha produït i dit dins aquest corrent de la crisi de la Sociologia. Però un corrent que tengut la seva derivació dins les diverses sociologies especials, entre les quals ha tingut una important transcendència la Sociologia de l'Educació.

Tot i que és necessari començar a abandonar *el llenguatge de la crisi* (I. Alonso Hinojal, pág. 44-47), resulta evident, doncs, que ens trobam davant una realitat òbvia i empírica que ha afectat a la pròpia Sociologia de l'Educació en el seu desenvolupament teòric, investigacioneal i temàtic (M. March Cerdà, pag. 2-12).

Però resulta imprescindible realitzar un tractament diferencial entre la ja tòpica i típica "crisi" de la Sociologia de l'Educació i la Sociologia de l'Educació de la "crisi"; cal començar a parlar de la Sociologia de l'Educació de la crisi social, cultural, política, econòmica, ideològica i científica de la modernitat; cal començar a parlar de la producció sociològica-educativa de la postmodernitat. No hom pot seguir fent una Sociologia de l'educació amb els clixés institucionals i científics que varen donar lloc al sorgiment d'aquesta disciplina científica.

Així, en aquesta perspectiva, voldria començar a parlar amb modèstia, però també amb ambició, sobre la Sociologia de l'Educació de la Crisi, de la seva problemàtica, de la seva temàtica, de la seva funcionalitat, de la seva "ideologia", amb l'afany i l'objectiu de contribuir a desenvolupar nous camins i nous contextos sociològics. La renovació de la Sociologia de l'educació resulta totalment necessària i imprescindible.

La sociologia de l'educació. Un fill natural del procés històric.

S'afirma per part dels diversos autors que la Sociologia, i també la Sociologia de L'Educació, són el resultat d'un procés històric: per una part del ntixament de les societats industrials, i, per altra part, del canvi polític que va provocar la Revolució francesa amb la constitució d'un nou règim, d'un nou Estat i d'una nova societat. Era el triomf de la *Societat moderna*, de l'Home, de la Raó, de la Ciència, del Progrés, de la Màquina, de la Ciutat, de la Civilització, de l'Estat, de la Burguesia, del Creixement Econòmic. Fou un triomf de la Modernitat i de la Modernització. Efectivament, tal com afirma Felix Ortega (Pàg. 271): *"La Sociologia, teoría específica de las sociedades industriales, se encuentra ligada indisolublemente a los grupos, clases y problemas sociales que actúan en este contexto. El nuevo orden social que surge tras el triunfo de la burguesía, se organiza tomando cierta distancia respecto de las clases dominantes en el Antiguo Régimen y en franca oposición a los intentos revolucionarios del proletariado. Así es como el positivismo sociológico se constituye entre la Restauración y la Revolución. A los nostálgicos del pasado, la Sociología les muestra el progreso ineludible que acompaña a la sociedad industrial; frente a la revuelta, el saber sociológico presenta el orden como elemento sustancial para que la sociedad pueda sobrevivir"*.

I dins aquest context social, l'educació resultava l'instrument i la institució social més apropiada i adequada per a posar en marca les noves normes social. La complexificació d'aquella societat va crear institucions especials on depositar funcions, tresors culturals i noves possibilitats de desenvolupament i transmissió; unes institucions com l'escola, els museus, les sales d'exposicions, les publicacions, la premsa, les presons, els partits polítics, i tot un seguit d'institucions que són, sense cap dubte, la contribució política-cultural més important de la burgesia al desenvolupament històric de les societats occidentals.

Per tant la Sociologia de l'Educació és, dins aquest context i dins aquestes coordenades temporals, "un fill natural" d'aquest procés històric, en la que l'escola se va institucionalitzar i va esser l'encarregada de dur a terme la socialització de les joves generacions per part de les generacions adultes, possibilitar el desenvolupament econòmic de la societat i fer possible la continuïtat de la mateixa; una escola i una educació que havia de consolidar un nou model de societat, que havia de legitimar una nova classe social, que havia de secularitzar a la societat, que havia de construir un nou home, que havia de construir *el ciutadà*, amb nous drets i amb noves obligacions, que havia de constituir *un nou Estat*.

Així, en aquest context, Josep Ramoneda (1985) ens diu que el punt de referència d'aquesta situació històrica i d'aquest moment social és el mite de l'Estat. L'Estat que va construir, que s'encarrega de l'educació, que ha de crear una xarxa d'assistència social, que ha de possibilitar el

creixement econòmic, que ha de fer possible que els ciutadans exercesquin els seus drets i que complexin les seves obligacions. Un Estat —Burgés, malgrat els liberalismes i els neoliberalismes antiestatals— que esdevé l'eix estructurador de la societat i del teixit social. En aquest mateix sentit, el mateix Ramoneda (Pàg. 18) ens diu:

“El punt de referència que ha presidit la Modernitat i que ara d'alguna manera ens deixa orfes, “penjats” —con diuen ara els joves—, és el mite de l'Estat. L'Estat com a únic lloc on l'home té una existència conforme a la raó, d'acord amb la clàssica teoria hegeliana. I és per això que m'interessa parlar de la cultura de la crisi i no de la crisi de la cultura. M'interessa parlar de la cultura que neix en una situació que és realment una situació de crisi global, de crisi de la civilització, en el sentit més ampla de la paraula. Aquesta situació en què sembla —Gramsci ho explicava molt bé, tot això— que hi ha tota una sèrie de coses que encara són aquí però que han envellit i ja no funcionen, i les noves encara no han arribat a prendre cos, a prendre forma de manera que puguin ocupar el lloc de les velles. Aquesta és una situació de crisi, i és on ens trobem ara”.

Per això cal començar a trencar els motlles sociològic-educatius que Durkheim ens va deixar com a herència i que pesen com una llosa alhora de possibilitar el desenvolupament de la Sociologia de l'Educació. Efectivament el tipus de Sociologia de l'Educació que E. Durkheim ens va deixar, tenia dos punts de referència bàsics que ha omplert girebé totalment, de contingut l'esmentada disciplina: Per una par la idea que l'Educació — en tant que institució pública i social— era l'eina bàsica que, en mans de l'Estat —de l'Estat burgés i moral—, havia de construir el nou ciutadà i la nova societat. La nova Sociologia de l'Educació elaborada per Durkheim és, segons Felix Ortega, una teoria de la dominació de les societats industrials, on el poder despòtic de l'Antic Règim és substituït per l'autoregulació moral que ha de possibilitar l'Educació de l'Estat. Les paraules de Ortega (Pàgs 280-281) són, en relació a aquesta qüestió, les següents:

“Es esta idea la que preside la sociología de la educación durkheimiana. En primer lugar, al caracterizar el medio escolar por la distribución de los alumnos en el espacio y en el tiempo, se ejerce y desarrolla un poder desde innumerables puntos y a partir de relaciones desiguales. En segundo lugar, al no ser la escuela un ámbito represor —como equivocadamente piensan muchos de los críticos actuales—, sino fundamentalmente pro-

ductor, tiene lugar en ella el desarrollo de esa facultad humana sin cuya presencia el autocontrol resulta inviable: la conciencia moral. La escuela distribuye a los niños en las relaciones de poder y simultáneamente hace de ellos sujetos intrínsecamente dotados de un poder que los regula i dirige”.

I cal constatar que les diferents “Sociologies de l'Educació” que en el nostre món existeixen i han existit, han fet d'aquesta teoria l'eix fonamental de les diverses sistematitzacions sociològiques. Estat, Educació i Dominació han caminat junts des de el principi en els diferents camins i contextos de la Sociologia de l'Educació.

Però, per altra part, cal fer referència a l'altre punt que per a Durkheim constituïa l'essència de la Sociologia de l'Educació: la socialització de les joves generacions per part de les generacions adultes amb la finalitat de possibilitar la supervivència de la societat; una socialització capaç de possibilitar l'autoregulació moral, la harmonia social, l'articulació perfecta entre individu i rol social, de forma que per la socialització diferenciada que en cada individu té lloc, quedi legitimada la seva posició social i ocupacional.

Però aquest dos punts socials han entrat o estan entrant en crisi de forma definitiva: L'Estat que havia de dominar els segles XIX i XX ha entrat en crisi per diverses raons; l'Estat Moral que Comte i Durkheim ens dissenyaren i que havia de regular la nostra vida en tots els sentits i dimensions, ha entrat dins una dinàmica imparabile de desmitificació. Al mite de L'Estat se l'ha de substituir de forma ràpida i urgent. No podem entrar dins una dinàmica on tot el que sigui social no tenguí cap tipus de valor; on l'individualisme ho ompli tot de forma egoista i narcisista. Cal reconduir la filosofia de la postmodernitat.

La Sociologia de l'Educació que s'en deriva d'aquest Mite de l'Estat, és la sociologia de l'escola, és la sociologia de la reproducció social i econòmica, és la sociologia de l'educació de l'escola com a aparell ideològic de l'Estat; és la sociologia de l'educació de les relacions entre el sistema productiu i el sistema escolar; és la sociologia de l'educació de la institucionalització del procés educatiu i de socialització; és la sociologia de l'educació, malgrat tot, del pessimisme; és la sociologia de l'educació dels plantajaments macrosocials; és la sociologia de l'educació de l'emissor. Les diverses Sociologies de l'Educació, tot i les seves antinomies, contradiccions i diversitat, participen, en general, d'aquestes característiques institucionalitzadores.

Però hi ha altres fenòmens socials i sociològics que demostren que aquests dos punts han entrat en crisi. Efectivament, tal com estan desenvolupant-se les societats, no està clar que l'educació sigui simple i únicament la socialització de les joves generacions per part de les gene-

racions adultes; i això, per diverses raons, perquè no existeix un model únic de socialització, perquè cal parlar d'una pluralitat de models i de pautes de comportament, perquè els canvis de valors, de morals i d'idees són constants i de gran rapidesa, perquè actualment les joves generacions estan imprimint una dinàmica educativa i social de gran transcendència i significació, perquè els models tradicionals de comportament són, en definitiva, inservibles per a l'actualitat i pel futur; les mateixes tesis del Club de Roma en l'informe de Bockin, Elmandjra i Malitza (1982) sobre la problemàtica mundial i el desfasé humà, insisteixen en la necessitat de marginar l'aprenentatge de manteniment o per shok, i de possibilitar l'aprenentatge innovador, anticipador i participatiu.

Tanmateix hi ha fenòmens socials nous, i dic nous perquè en el moment de la institucionalització de l'escola no existeixen, com són l'atur, l'oci i les noves tecnologies, que necessàriament han de possibilitar un replantajament de la Sociologia de l'Educació en el seu desenvolupament teòric, temàtic i investigacional, tenint en compte el seu abast social.

Per tant, els pressuposts socials i teòrics que varen possibilitar, com a procés natural, el naixement i el sorgiment institucional de la Sociologia de l'Educació, han entrat, en la meua opinió, en crisi de forma irreversible, i això ha de possibilitar necessàriament un nou model de Sociologia de l'Educació. Santiago Molina i E. Garcia (Pàg. 10) ens diuen al respecte el següent:

"La contribución que hizo Emile Durkheim a este campo de estudio todavía nos salpica, pudiéndose afirmar, a la vista de las principales corrientes de investigación del hecho educativo como fenómeno social, que las pautas utilizadas, en cierto modo, siguen los caminos trazados por Durkheim. El hecho de este prolongado mimetismo durkheimiano no dice demasiado a favor de la Sociología de la Educación. Ello —junto con otros muchos factores que no vamos a analizar aquí— ha contribuido a nuestro juicio de que su contenido específico no esté demasiado bien definido".

Es, doncs, dins aquest context que considero necessari parlar de dos models de Sociologia de l'Educació: El de la Modernitat i el de la Postmodernitat. La Sociologia de l'Educació de la Modernitat —estructurat a partir de la Sociologia positivista de Comte i de Durkheim— s'ha vertebrada entorn de l'Estat i de l'escola com a marcs de referència. I la Sociologia de la Postmodernitat —terme tan ambigu com inquietant i perollós— s'ha d'estructurar a partir de la dimensió educativa de la Societat civil i del teixit social. Efectivament la Sociologia de l'Educació de la Postmodernitat no pot ésser la sociologia —per dir-ho en paraules de Vi-

dal —Beneyto— de la desfeta de lo social, de l'individualisme hedonista i egoista, de la apatia i la banalització col·lectiva, de l'era de la buidor. La Sociologia de l'Educació de la postmodernitat ha de dimensionar lo social a partir d'altres coordenades "no estatals", ha de descobrir la vida, la riquesa social i individual de la vida quotidiana, ha d'investigar la dimensió educativa viva i rica de la societat civil, de tot el teixit social.

La sociologia de l'Educació de la Societat civil

Tal com havíem dit abans la sociologia de l'Educació que s'ha desenvolupat i s'està desenvolupant fins ara, de forma hegemònica i generalitzada, se caracteritza per donar a l'escola, una importància transcendental en la socialització i en l'educació de la societat, amb una tendència que podríem qualificar de "reduccionisme escolar". Aquest aspecte ja l'he posat de manifest a un article en el que s'analitza la situació de la Sociologia de l'Educació (March Cerda, Pàg. 13-14):

"El reduccionismo escolar no sólo es un error desde la perspectiva educativa, sino que también es estéril desde el punto de vista teórico e investigacional. Efectivamente si la transmisión educativa y cultural es un elemento básico en la articulación y vertebración social, lo que hay que tener presente es que la escuela —en las sociedades industriales, postindustriales y, añadiría, en las sociedades en vías de desarrollo y las subdesarrolladas— ha perdido y está perdiendo el papel hegemónico en la transmisión educativa, cultural e ideológica. Este hecho, que no implica menospreciar el papel y la función de la escuela, si que supone la necesidad de reabrir nuevas perspectivas teóricas y temáticas en la articulación de una teoría sobre la función y el rol social y socializador de la educación, y sobre la misma Sociología de la Educación. En la sociedad de la imagen, del policentrismo cultural, de las nuevas tecnologías, de la pluralidad de "emisores" culturales y educativos, de la educación permanente, de la redistribución temporal y espacial de la educación, la escuela no es un elemento de alfabetización y de socialización más. La misma historia de la educación y la sucesión de distintos modelos educativos nos enseña la existencia de diversas instituciones hegemónicas y alternativas en función del contexto social, económico, cultural y tecnológico".

El problema no es troba només en la magnificació de l'escola, en el reduccionisme escolar, sinó en el plantajament de la institució escolar com a mecanisme de socialització, de vertebració i reproducció del teixit

social. La Sociologia de l'Educació d'autors com K' Marx, M. Weber, E. Durkheim, K. Mannheim, F. Azevedo, L. Althusser, R. Merton, T. Parson, Bowles y Gintis, B. Bernstein, C. Lerena, I. Fernández de Castro, A. de Miguel, M. Carnoy, Apple, Young, T. Veblen, A. Moncada, J. C. Agulla, etc. —malgrat les diferències i contradiccions que existeixen entre aquests autors alhora de formular les seves sociologies de l'educació— se mou dins aquest plantajament institucional —amb l'Estat com a gran possibilitador i emisor d'educació— i socialitzador — de les joves generacions per part de les generacions adultes— amb tots els matisos que se vulguin. Fins i tot hom pot afirmar que les diverses “Sociologies de l'Educació” que existeixen a l'actualitat, se troben dins aquestes coordenades teòriques i investigacionals, a pesar de que les interpretacions del diferents fenomens sociològics-educatius, sigui contradictori i prou diferent. Les bases sociològiques són, tanmateix, les mateixes.

Però la Sociologia de l'Educació de la Societat Postindustrial, de la societat de la imatge, de les noves tecnologies, dels ordinadors, de la informàtica, dels chips, de la postmodernitat, de l'oci i de l'atur, ha de tenir en compte una sèrie d'aspectes: En primer lloc ha de *practicar* la interdisciplinarietat, rompent els corporativismes professionals i científics; una interdisciplinarietat que no ha d'implicar el plantajement de la Sociologia de l'Educació com una “disciplina imperialista”, sino simplement el constatar que les fronteres científiques rígides suposen, epistemològica i metodològicament, una barrera pel desenvolupament profund i total de la Sociologia de l'Educació. I en segon lloc hi ha que plantejar la relació de la *Sociologia de l'Educació*, amb la Sociologia de la Cultura, dels Moviments Socials, de la Sociologia Urbana, de la Sociologia dels Mass Media, de la Sociologia de la Família, de la Sociologia Política, de la Sociologia de la Religió, de la Sociologia Militar, de la Sociologia Lingüística, de la Sociologia Rural, de la Sociologia de la Dona, de la Sociologia Jurídica, de la Sociologia... Una relació teòrica i metodològica que s'ha d'entendre dins aquesta perspectiva d'interdisciplinarietat i de ruptura de les fronteres científiques. Per dir-ho en paraules del professor A. Colom (Pàg. 292):

Así, pues, y desde esta perspectiva, plantearía la Sociología de la Educación como sociología especial de corte interdisciplinario, o sea, como sociología especial pero no de segundo grado sino de tercero, transformando en este sentido su situación y su significación dentro del area de los estudios sociológicos. Así a la situación clásica tal como:

imprimeix el seu estil de vida sobre la resta de la societat, dels sectors socials, fins i tot sobre les generacions adultes: Aquesta fenomenologia socialitzadora suposa, en part, la subversió d'un dels postulats sociològics bàsics del pare de la Sociologia de l'Educació, E. Durkheim.

L'anàlisi dels moviments juvenils ha estat realitzada per diversos autors: P. Goodman, H. Marcuse, E. Fiecher, M. Maffi, T. Roszak, A. Touraine, J. Ma Carandell, J. L. Aranguren, etc.; però a aquestes anàlisis les hi ha mancat gairebé sempre la seva dimensió educativa, a través dels seus propis llenguatges, les seves modes, les seves músiques, els seus herois, els seus vestits, els seus vestits, els seus mites, les seves idees, els seus comportaments, els seus costums. I és evidentment a partir de la IIa Guerra Mundial que la joventut pren consciència de sí mateixa, de la seva personalitat; pren consciència de que forma part d'una nova generació, oposada i distinta a la generació adulta. Una generació jove, i nova, decidida a cercar el seu propi camí, la seva pròpia dimensió sociològica, el seu propi rol dins la nova societat. James Dean, Elvis Presley, Bob Dylan, els Beatles, John Lennon, ... Comencen a esser els nous pares dels joves, per la seva influència, per la seva autoritat moral, pel seu paper socialitzador, per la seva comunicació cultural i educativa. J. R. Pardo ens ho conta de la següent manera (Pàg. 4):

“La larga depresión mundial de los años treinta y la guerra de los cuarenta, con su colofón atómico, habían desengañado a los más jóvenes de los ideales de la generación anterior. Y ese encerrarse en sí mismos, unido a la masificación, con la espectacular omnipresencia de la radio y el nacimiento de la televisión, empezaba a crear el soporte necesario para crear una cultura propia, que pronto tendría sus filósofos, sus héroes y sus mitos. Curiosamente, casi todos estos héroes, mitos y filósofos tenían una guitarra en las manos y cantaban a la vez que se movían frenéticamente.

Una película, “Rebelde sin causa”; un actor, James Dean; una moda, los pantalones vaqueros, y un ritmo, el rock and roll se convertirían en las nuevas señas de identidad de los jóvenes del mundo. Cuando un par de años más tarde James Dean moría entre los restos de un Porche, los rebeldes sin causa entraban como mansos corderos en las oficinas de las multinacionales, el rock and roll se veía sustituido por otros ritmos y otros bailes y Elvis Presley cantaba, asimilado al sistema, blandas baladas de amor, la máquina resultaba ya imparable y aunque gente de toda edad vistiera vaquero y llenara las discotecas, la revolución estaba en marcha”.

Evidentment ens trobam davant un fenomen sociològic a analitzar des de la pròpia Sociologia de l'Educació.

Per tant l'estudi dels moviments juvenils des de la Sociologia de

L'Educació no només suposa la ruptura clàssica de la socialització, sino que també el plantajament d'un nou emisor educatiu que no pot esser oblidat i marginat per part dels sociòlegs de l'Educació; és a dir, no només se tractar d'analitzar i d'investigar la joventut com a receptor pasiu d'educació, sinò com a agent actiu d'educació i com a portador de models culturals. Però se tracta també d'analitzar la joventut no com un tot coherent, uniforme o estandaritzat, sinò com un moviment plural, amb respostes diferencials i distintes. Efectivament el marc de les subcultures urbanes és actualment immensa dins el món juvenil: del punk al postmodern, del heavy al rockbilly, els moviments juvenils s'estenen per tots els països a través de la cultura de la imatge: Videos, Clips, Pel·lícules, discs, anuncis publicitaris, etc. El dret a la diferència s'institucionalitza dins el món juvenil de forma natural i normal. Però la juvenilització de la societat, la mitificació de la joventut és a vegades una capa que amaga la realitat. Però això ja es un altre problema. La única cosa que ens interessava constatar, era aquest fenomen sociològic-educatiu, és l'anàlisi dels moviments juvenils en tant que agents d'educació i elements de socialització i culturització.

Però també em referesc als moviments feministes en tant que han suposat i estan suposant l'assimilació progressiva per part de la societat no només de la igualtat de l'home i de la dona, sinò també d'una nova cultura, d'uns nous valors sobre les relacions humanes, sobre la parella, sobre la sexualitat, sobre el rol de l'home i de la dona, sobre les relacions afectives, etc. Em referesc al moviment pacifista en tant que portador d'una nova cultura sobre el desenvolupament de la humanitat, les seves limitacions i les seves contradiccions, sobre les actituds socials en relació a la guerra, a la carrera d'armaments, etc. La transcendència que estan tenint els moviments pacifistes, que estan duent a terme dins l'Europa Occidental, no només sobre els dirigents dels Estats, sinò també sobre els grups socials, especialment, els joves, és una prova evident del sentit educatiu dels mateixos. Per tant l'anàlisi dels mateixos no se pot fer únicament des de la perspectiva de la sociologia política, sino també de la Sociologia de l'Educació. Em referesc a la transcendència educativa que des de la perspectiva sociològica estan tenint els moviments religiosos, no només en la perspectiva de l'esoterisme, de les sectes, de les "noves religions, sinò també en la perspectiva dels moviments religiosos com pot esser el Fundamentisme Islàmic o al que personifica l'actual Papa Joan Pau ii. Negar l'existència d'un cert reencantament i vivència religiosa del món, és amagar una par de la realitat actual. I això també ha d'esser objecte d'estudi per part de la Sociologia de l'Educació. Em referesc a la transcendència educativa que estan tenint els moviments ecologistes dins les societats post-industrials; em referesc als moviments estudiantils, als moviments d'ensenyants i de docents; em referesc a la transcendència educativa del turisme, dels Tours Operators, dels moviments turístics, etc.

Per tant, l'anàlisi dels moviments socials en l'actual situació de

crisi de la modernitat, de revitalització de la societat civil i de la crisi de l'Estat, de la concepció estatalista keynesiana, de l'intervencionisme estatal, de l'Estat burocràtic i paternalista, de l'Estat centralista i de Dret, és necessària una anàlisi sociològic Institucional, unidimensional i escolar, i de la Sociologia de l'Educació de la socialització tradicional, de les joves generacions per part de les generacions adultes.

Però hi ha més temes. I així, en segon lloc, hem de parlar de l'impacte que les noves tecnologies —la pisarra electrònica, els ordinadors, la informàtica, els chips— tenen sobre la societat, l'educació, el professorat, els adults, els joves, els nins, els estudiants, ... Se tracta d'analitzar i d'investigar l'impacte que aquestes tecnologies estan tenint i tindran sobre la vida quotidiana, la vida escolar, la vida personal, el treball i l'atur, sobre l'oci i l'esplai de la societat. Cal partir de la idea de que aquestes noves tecnologies no són uns simples artefactes electrònics i res més; les noves tecnologies són quelcom més que unes complexes maquinetes, el funcionament de les quals ignorem de veritat. I en funció d'aquestes qüestions ens feim preguntes i ens interrogàvem:

“¿supone el desarrollo de estas nuevas tecnologías, en su extensión plural y policéntrica, la construcción del hombre unidimensional y de la homogeneización de la sociedad? ¿o por otra parte, está posibilitando el desarrollo de estas tecnologías el pluralismo de opciones y modelos humanos? Son una serie de cuestiones a las que la Sociología de la Educación no puede dar la espalda”(March Cerdà. Pàg. 28).

Sense cap dubte els interrogants sociològics que les noves tecnologies obrin dins la nostra societat són moltes i variades, i no només tal com plantejàvem anteriorment en tant que suposen una modificació dels sistemes de vida quotidiana, laborals, escolars, de l'esplai, sinò en tant que en sí mateixes ja suposen un nou missatge cultural i educatiu; el medi és el missatge. Es que la Sociologia de l'Educació pot obviar, oblidar i marginalitzar que en els països d'Europa i Amèrica del Nord, a Espanya i a Mallorca, *els reis o el Papa Noel* són missatges dels ordenadors, dels Spectrums, dels video-jocs i demés artilugis informàtics? Suposarà aquesta segona revolució industrial la uniformització definitiva, o, per altre part, la desaparició dels homes unidimensionals? Suposarà la informatització de la societat, la modificació de les relacions humanes, dels valors socials i individuals, de la convivència entre els homes?...

Per tant la *Sociologia de l'Educació de la Crisi* ha d'analitzar la influència educativa, socialitzadora, ideològica i cultural dels nous aparells informàtics; ha d'analitzar les conseqüències d'aquestes noves tecnologies sobre aspectes com la formació laboral, l'atur, l'oci. Si la societat

industrial, la societat de la modernitat educava pel treball, la societat de les noves tecnologies, la societat de la segona revolució industrial, la societat dels ordenadors, de la imatge, ha d'educar per a l'oci, per a l'educació permanent, per una nova concepció del treball i de la formació. El llibre de Racionero (1984) és un bon exemple, malgrat les seves contradiccions i limitacions, de la nova societat que s'està construint; i cada model de societat implica un nou model d'home, un nou model d'educació i una nova forma d'entendre i d'analitzar les relacions de l'home amb la societat i amb la naturalesa.

Però el tercer tema al qual s'ha de referir la *Sociologia de l'Educació de la Crisi* és la institució escolar; però la institució escolar entesa de forma distinta a la ja tradicional i clàssica dins la literatura sociològica-educativa. Em referesc a la concepció de la institució escolar que s'en deriva de la "Nova Sociologia de l'Educació", dels Corbutt, Young, Bernstein i d'altres. Se tracta de plantejar l'anàlisi de la institució escolar des de la perspectiva institucional o microsociologia. Què passa dins la institució escolar? Com se transmet el coneixement dins l'aula escolar? L'obra de B. Bernstein, amb la seva teoria dels codigs lingüístics, o de N. Keddie són un bon exemple d'aquest plantajament. Alonso Hinojal (Pàg 160) en fa al respecte de Keddie un comentari interessant:

"Keddie nos ofrece un buen ejemplo de planteamiento complejo y simultáneo de varios de estos aspectos. Al estudiar el fracaso escolar pone en relación la interacción profesor-alumno, la organización del conocimiento en forma de curriculum y las categorías usadas por el profesorado. En la sociología normativa, el fracaso escolar viene a explicarse en último caso en términos antecedentes de clase o raza y apoyarse en conceptos de patología y no de diversidad cultural. Este autor y la nueva sociología tratan de explicarlo en términos de organización del propio conocimiento a transmitir y de la interacción en la clase. De su investigación empírica concluye que la categorización de los alumnos en cuanto a su habilidad procede, en buena parte, de de juicios de clase social sobre el comportamiento intelectual, moral o social del alumno. Estos juicios se confunden con frecuencia con lo que se cree que son valores racionales de carácter natural".

Aquest plantajament sociològic si bé no invalida les anàlisis macrosociològiques —que tanta producció han donat a la Sociologia de l'Educació— les relativitza, en tant que té en compte el punt de vista de l'estudiant, de l'estudiant que reb una educació, uns coneixements, unes ensenyances; però també d'un estudiant que no és un ser passiu,

sinò una persona que actua, que pensa i que aprèn d'una determinada manera. Tal com diu J. Ma Vázquez sobre els orígens de la Nova Sociologia de l'Educació (Pàg. 38):

“Una de las características del movimiento etnometodológico, que después tendrá en cuenta la “nueva” sociología de la educación” —en esto representa una clara continuidad— es el énfasis que tanto H. Garfinkel como J.D. Douglas y otros epígonos, ponen en el estudio desde dentro de la sociedad y el tomar, además, la perspectiva o el punto de vista del actor como forma de distinguirse de la macrosociología funcionalista y de su aséptica descontaminación (sic) del objeto de investigación”.

Efectivament les anàlisis macrosociològiques a causa de la seva generalització i abstracció, perden concreció i especificitat alhora d'anàlitzar les funcions reals de la institució escolar. La mateixa pràctica escolar resulta incontrolable pel mateix professor. Per tant la Nova Sociologia de l'Educació si bé no ha superat les seves contradiccions i insuficiències, si que suposa un plantejament novedós que encara se pot desenvolupar amb més intensitat i profunditat.

Aquesta idea de “marginar”, parcialment, és clar, les anàlisis generals i globals del sistema educatiu, va ésser fins i tot abordada en un Simposium Internacional sobre Marxisme i Sociologia de l'Educació, que es va celebrar a Madrid, pel desembre de 1983; i també es va posar, en part, de manifest al II Congrés de Sociologia, celebrat a Santander pel desembre de 1984, en el grup de treball d'educació. En aquest context esmentat la ponència presentada al Simposio de Sociologia de l'Educació per part del professor Antonio de Pablo (Pàg. 39) deia el següent:

“En primer lugar, la necesidad de abandonar el discurso general, la gran teoría (funcionalismo, reproducción, correspondencia, etc) y descender al análisis de situaciones concretas, históricamente configuradas, sean sistemas educativos, centros escolares o situaciones específicas en aulas escolares. A todos los niveles es válido, y útil, el análisis, con tal de que se tengan en cuenta dos cosas: una, que cada nivel tiene sus características propias; y dos, que, al estudiar un determinado nivel, no se aisle de los otros que, de una u otra manera, inciden en él”.

Per tant, cal començar a dur a terme aquest tipus d'investigacions concretes i específiques, de plantejament institucional i microsociològic; ara bé aquesta concepció no pot implicar una investigació aïllada i descontextualitzada; només és possible contextualitzar des de la

concrecció i la especificitat. A vegades el bosc no ens deixa veure els arbres. Dins aquesta mateixa idea, però dins un context poètic, R. Tagore deia:

*“L'aigua és brillant en un vas
i és fosca en la mar
La veritat petita té paraules clares
i la gran veritat té un gran silenci”.*

Se tracta, en definitiva, de dur a terme una intervenció sociològica-educativa a partir de l'enfoc microsociològic, agafant aquest plantajament des de una òptica metodològica i instrumental. Un enfoc que, malgrat la seva manca de desenvolupament, té el seu eix principal a la França dels anys 60-70. Alonso Hinojal (Pàg. 118) ho expressa de la següent manera:

“Las de enfoque microsociaI tienen mucho que ver con la pedagogia institucional, en la que propiamente no tenemos por qué entrar ni entraremos a pesar de su interés. Nos interesa en concreto el análisis institucional y el socioanálisis, y en su componente teórico-educativo. Aunque el carácter de sociólogos de los más destacados “institucionalistas”, como Lapassade y Lorau, es difícilmente cuestionable, el trabajo de la mayoría de ellos es rechazado por muchos sociólogos, incluso en la Universidad de Vincennes, su principal centro de ubicación, donde incluso no les es permitida la dirección de memorias y tesis de sociología”.

Una perspectiva, doncs, que necessita d'un desenvolupament seriós i profund, a partir de la Sociologia de l'Educació a tots els nivells, direccions i temes.

El cas d'una entitat i d'un moviment ecologista: un anàlisi des de la Sociologia de l'Educació

Tal com ja he manifestat a l'apartat anterior, els sociòlegs de l'educació han d'analitzar la naturalesa social, les característiques sociològiques i la transcendència educativa, cultural i ideològica dels moviments socials, tals com els pacifistes, els nacionalistes, els urbans, els religiosos, els feministes, els juvenils, els ecologistes, ... La importància i la significació que aquests moviments tenen dins les societats postindustrials és obvi i evident.

A més aquest tipus d'anàlisis s'enmarquen dins el context teòric, ideològic i metodològic que I. Alonso Hinojal denomina “Funcionalisme Crític” en la seva manifestació de la investigació o intervenció sociològica, però amb un abast més ampla i general. Un autor que ha treballat

aquesta perspectiva és Touraine a través de la investigació dels moviments estudiantils; encara que els seus estudis siguin de caràcter escolar, hi ha que reconèixer la seva importància. La seva anàlisi i la seva metodologia s'aplica al moviment estudiantil francès, en la seva actuació a la vaga de 1976 contra la reforma del segon cicle universitari. A. Touraine fa referència a aquesta situació a un interessant llibre sobre la lluita dels estudiants (1978). I el ja citat Alonso Hinojal (Pàg. 120) se refereix al mateix de la següent manera:

“El interés de esta experiencia de intervención es aquí muy limitado, ya que es el primero de una serie que se pretende, y, por otra parte, el haber tomado el ámbito educativo, el estudiantil universitario en concreto, como medio de intervención, cuyo interés está en “descubrir la naturaleza de las luchas y, más allá de su diversidad, del movimiento social de oposición, central en nuestro tipo de sociedad. Puesto que el conocimiento de las sociedades no tiene tarea más urgente que la de responder a la pregunta ¿Cuáles son las luchas sociales que van a estar y pueden estar ya en el corazón de nuestra sociedad?”

Però la nostra anàlisi se dirigeix a la investigació d'una entitat i d'un moviment ecologista des de la perspectiva de la Sociologia de l'Educació. Em referesc al G.O.B., entitat ecologista il·lenca; així no se pot entendre el desenvolupament de la consciència proteccionista dins la societat mallorquina, sense l'existència d'aquesta entitat ecologista. L'educació que ha dut a terme aquesta associació ecologista entre els mallorquins, és quelcom que ha d'esser estudiat i analitzat de forma sistemàtica, profunda i sèria. En una societat tan poc vertebrada i tan conservadora com la societat il·lenca, resulta un fenomen social important i significatiu la institucionalització d'una entitat verda de marcat caràcter progressista; una entitat ecologista —respectada per tots els sectors polítics i socials de les Illes— que ha possibilitat la realització de diverses mobilitzacions populars i que s'ha convertit, sense cap dubte, en una de les associacions ecologistes més fortes i consolidades de l'Estat Espanyol. Per tant, l'anàlisi del G.O.B. no només ha d'esser la investigació d'una entitat, sinò també el procés d'articulació dins la societat mallorquina d'un important moviment ecologista, a través de diverses expressions.

Actualment l'Ecologia i l'Ecologisme estan tenint una important transcendència informativa: No passa dia que els mitjans de comunicació social no ens duguin qualque notícia sobre els “Verds Alemanys”, les accions de Green Peace, les manifestacions contra les centrals nuclears o els atemptats urbanístics i ecològics. Però aquesta transcendència social

també se manifesta en la seva perspectiva científica: mai com ara s'havia manifestat tanta preocupació teòrica per les conseqüències negatives del desenvolupament sobre el creixement zero, el manifest per la supervivència, els informes del Club de Roma, el Programa de les Nacions Unides sobre el medi ambient (PNUMA), la conferència d'Estocolmo sobre el medi humà, els programes d'educació ambiental, la legislació proteccionista que s'esta fent, la gran quantitat de bibliografia sobre el tema, la creació de càtedres d'Ecologia a la majoria d'Universitats, etc. són proves evidents d'aquesta preocupació pel futur de la naturalesa, pel futur de la humanitat.

Ara bé l'anàlisi dels moviments ecologistes des de la Sociologia de l'Educació s'ha de realitzar no en la seva vessant política, científica, ideològica o econòmica, sinó en la seva tasca cultural i de conscienciació ecològica, partint, sempre, de la pluralitat dels moviments ecologistes, de la seva diversitat, de la seva concreció territorial, de la seva transcendència social, de la seva heterogeneïtat en quant a objectius i plantajaments, etc. No se tracta de fer una "avaluació social" de la "ideologia ecologista", perquè em sembla que plantejar l'existència d'una ideologia ecologista seria un acte de reduccionisme polític i ideològic, social i educatiu. Se tracta, en definitiva, de plantejar el grau d'inserció social de la consciència ecològica o proteccionista en un sentit ampla. A unes jornades sobre Ecologia i Política, celebrades a Murcia pel maig de l'any 1979, dos autors, R. Villar i Blai Espinet (Pàg. 36) varen dir al respecte de l'extensió de la consciència proteccionista, el següent:

"Las razones objetivas de la extensión de la "conciencia ecológica" no han sido otras que la realidad que nos envuelve, realidad de destrucción y de saqueo de la naturaleza y degradación del medio ambiente (tanto físico-material como sociocultural, medio ambiente genérico en el cual todos vivimos, y medio ambiente específico en las fábricas); en pocas palabras, el deterioro de las condiciones de vida y de trabajo.

El vehículo o vector divulgador y concienciador de toda esta problemática ha sido, básicamente, y son aún, los "grupos ecologistas", sin negar, empero, que determinados científicos, antes y ahora, suman sus voces en la denuncia de toda esta problemática".

Només a partir de l'anàlisi d'aquests grups i de la seva tasca, hom pot començar a parlar, de forma relativa, conjuntural i matissada, dels moviments ecologistes en tant que conseqüència de l'acció d'aquests grups. La declaració de Nairobi —reunió celebrada a 1982— a més d'expressar la manca d'un veritable poder mundial ecologista, en *el Missatge de*

suport a la vida varen valorar la contibució del moviment ecologista a la defensa de la naturalesa i contra l'extermini de la vida en el Planeta Blau. Així els punts 11 i 12 del missatge esmentat, fet a Nairobi per les organitzacions ambientalistes, deien el següent en relació al paper educatiu de les organitzacions ecologistes, segons cita de R. Tamames (Pàgs. 253-254):

“ La acción de los ciudadanos.

11. A partir de la Conferencia de Estocolmo, los grupos de ciudadanos se han convertido en una fuerza cada vez más poderosa para la protección del medio ambiente. Durante una década hemos venido alertando a las sociedades sobre problemas no advertidos, hemos hecho el seguimiento de la actuación ambiental de los gobiernos, las corporaciones y otras instituciones; y hemos educado al público, a los medios de comunicación de masas y a los líderes de la opinión. Hemos traído la participación de muchos para llevar a cabo acciones a nivel local e internacional referidas a un amplio espectro de problemas, desde las ballenas hasta la energía nuclear, desde los productos químicos tóxicos hasta las selvas tropicales. Hemos identificado problemas, investigados los hechos y ofrecido políticas alternativas más compatibles con el medio ambiente.

12. Nos comprometemos a continuar la lucha por el futuro de nuestro medio ambiente, forjar nuevos modelos de desarrollo y a prevenir la guerra. Como organizaciones no gubernamentales, estamos en una posición única y, por lo tanto, tenemos una grave responsabilidad: la de trabajar a todos los niveles de la sociedad. Nuestra responsabilidad es la de alertar al público sobre la situación crítica global, la de educar a la gente sobre el significado que los problemas ambientales tienen para su vida y la de sus hijos, la de movilizar a la opinión pública en apoyo de políticas ambientales sanas, la de desarrollar nuevas ideas políticas y la de actuar directamente en el campo político y en lo referente al medio ambiente para asegurar un futuro sostenible. Comprometemos nuestros esfuerzos y nuestros recursos para la realización de estas tareas”.

Per tant, aquestes organitzacions ecologistes acceptaven el seu paper d'educadors, la seva funció d'educar a la societat, d'esser agents de conscienciació ecològica, independentment de la seva vessant política. Així doncs, parlar de les entitats i dels moviments ecologistes com a institucions d'educació social és el punt de partida que ens permet una anàlisi a partir de la Sociologia de l'Educació, malgrat haguí de constatar la

manca d'estudis sobre aquests grups, no només des de la Sociologia de l'Educació, sinò des d'altres perspectives sociològiques.

El cas del G.O.B. pot esser, des d'aquesta perspectiva teòrica plantejada, un paradigma sociològic-educatiu a desenvolupar de forma sistemàtica i profunda dins aquest objectiu de renovar la Sociologia de l'Educació, i fer d'ella una disciplina de la societat civil posindustrial, superant així els esquemes clàssics i tradicionals que suposen un corsé pel seu desenvolupament.

Però, com se pot dur a terme des de la Sociologia de l'Educació una anàlisi del G.O.B., en tant que grup ecologista i de factor d'un moviment ecologista al sí de la societat mallorquina? La realització d'un estudi d'aquestes característiques passaria, al meu entendre, pels següents eixos:

1. En primer lloc es tractaria de fer una anàlisi del nombre de socis de l'esmentada entitat, des de la seva fundació i fins a l'actualitat. Es tractaria de fer, en aquesta perspectiva, una sociologia històrica i actual del nombre de socis i la seva distribució territorial dins les Illes Balears. Així també seria necessari analitzar l'increment del nombre de socis en funció de diversos períodes i anys, intentant contextualitzar els diversos increments en funció de les característiques econòmiques, polítiques i socials per les que ha passat l'illa de Mallorca. Aquest tipus d'anàlisi tendria com a objectiu fonamental el de fer una radiografia seriosa del procés de naixement, consolidació i expansió de l'esmentada entitat, en funció de l'evolució social mallorquina.

Per altra part, i dins aquest mateix context apuntat, seria important analitzar la taxa de socis en relació al número de població total, comparant aquesta taxa amb la d'altres entitats ecologistes d'Espanya i d'Europa.

2. En segon lloc se tractaria d'analitzar les característiques sociològiques dels socis de l'entitat; així s'haurien d'investigar les distintes variables:

- a. Sexe
- b. Edat
- c. Localitat on viu.
- d. Nivell d'estudis.
- e. Lloc de naixement.
- f. Professi6.
- g. Ideologia.
- etc.

I tot això, tant des de una perspectiva diacrònica com sincrònica; també aquest aspecte podria esser objecte de comparació amb altres entitats ecologistes de l'Estat Espanyol i d'Europa.

3. En tercer lloc se tractaria d'analitzar l'evolució interna de l'entitat a través d'una sèrie d'aspectes o variables:

- a. El pressupost i la seva distribució.
- b. Les publicacions realitzades a tots els nivells.
- c. Els comunicats realitzats sobre les diverses qüestions.
- d. Els cartells realitzats i la seva temàtica.
- e. Les activitats realitzades a diferents nivells.
- f. Les campanyes realitzades en defensa de la naturalesa.
- g. Les mobilitzacions populars i els seus objectius.
- h. La composició i característiques de les diverses Juntes Directives, etc. En aquest sentit l'objectiu fonamental és realitzar un anàlisi de contingut per tal de descobrir l'evolució ideològica del GOB en els seus diversos aspectes.

4. En lloc s'hauria d'analitzar l'evolució dels plans d'urbanització dels diferents municipis de les Illes, en relació a la seva concepció urbanística i d'ordenació territorial. Una evolució urbanística que s'hauria de contextualitzar historicament, i que hauria de tenir en compte el paper del G.O.B.

5. En cinquè lloc se tractaria de conèixer l'actitud de la societat mallorquina en relació al G.O.B. i la consciència ecològica i proteccionista. Aquest objectiu s'hauria de dur a terme mitjançant una enquesta rigorosament plantejada i executada.

6. En sisè lloc se tractaria de conèixer l'opinió i l'actitud dels diferents estaments socials, grups polítics, grups empresarials, Tours operators, centrals sindicals, institucions públiques, entitats culturals, mitjans de comunicació social en relació al G.O.B., del moviment ecologista i de la protecció de la naturalesa.

7. En setè lloc se tractaria d'estudiar l'evolució que els mitjans de comunicació social de les Illes han tingut en el seu tractament del G.O.B., a través de les informacions, editorials, conceptes, etc. També seria important, dins aquest context, analitzar l'actitud dels mass media en relació a la protecció de la naturalesa.

8. En vuitè lloc es tractaria d'analitzar la sociologia del professorat mallorquí, de les escoles i de les institucions de docència de les Illes en relació a aquesta temàtica, tenint en compte, també, els diferents programes d'educació ambiental que se duen a terme a les escoles de les Illes Balears.

Aquestes i altres qüestions poden ésser objecte d'anàlisi i d'estudi des de la Sociologia de l'Educació, partint de la idea de que el moviment ecologista és un element d'educació. En aquest sentit cal constatar la manca d'estudis al respecte d'aquest tema. Una publicació titula-

da "El G.O.B. avui" (1973-1982) i un estudi realitzat en el Departament de Pedagogia a l'assignatura de Sociologia de l'Educació per Pere Carrió, Pedrona Terrassa i Miquel Rayó, poden ésser dos punts de partida per tal de començar aquest tipus d'estudis.

La metodologia que hem plantejat per poder analitzar la incidència educativa del grup ecologista G.O.B. al sí del teixit social illenc és, simplement, una orientació instrumental que pot ésser ampliada, modificada o replantejada en funció de les circumstàncies, i que pot ésser extrapolada a altres moviments o camps temàtics. L'elecció del moviment ecologista és purament paradigmàtic, però tampoc és casual si hom té en compte la problemàtica mundial que existeix a l'actualitat i que posa en perill la supervivència de la societat i del món.

Per tant, en aquest article, ha volgut incidir en la necessitat de sortir de *la crisi* de la Sociologia de l'Educació i d'articular noves orientacions teòriques, metodològiques i temàtiques en el sí d'aquesta disciplina científica, possibilitant-se la constitució i el desenvolupament de *la Sociologia de l'Educació de la Crisi* i de la societat postindustrial. Cal, tal com hem dit abans, abandonar el llenguatge de la crisi, cal deixar-se de plantejaments narcisites i tancats; cal marginar les temàtiques de sempre, les repeticions continuades i les reproduccions permanents. Cal deixar de banda el victimisme dels sociòlegs de l'educació, els desencants i les desesperances. Cal, en definitiva, començar a articular la Sociologia de l'Educació de la Crisi, de la crisi de quasi tot.

Palma de Mallorca, desembre de 1986.

BIBLIOGRAFIA

- ALONSO HINOJAL, I.: 1980, *Las sociologías de la Educación*. Ed. Centro de Investigaciones Sociológicas. Col. Monografías -29. Madrid.
- BOTKIN, J. W./ ELMANUJRA, M. / MALITZA, M.: 1982, *Aprender, horizonte sin límites*. Ed. Santillana. Col. Aula XXI. Nº 20. Madrid.
- COLOM, A. J.: 1983, "La Urban Education y sus aportaciones para una sociología renovada de la educación". Ponencia presentada a les I Jornadas Nacionales de Pedagogía Social y Sociología de la Educación a Sevilla a 1981, i publicada a la obra colectiva *Educación y sociedad*. I.C.E. Facultad de Filosofía y Letras. Universidad de Sevilla. pg. 285-311.
- MARCH CERDA, M. X.: 1984, "La Sociología de la Educación: entre la crisis, el fatalismo, la reproducción y el desencanto". Ponencia presentada al II Congreso de Sociología celebrat a Santander el Setembre de 1984. Dita ponencia será publicada a la revista *Cuaderno de Realidades Sociales*.
- MOLINA GARCIA, S./GARCIA PASCUAL, E.: 1984, *El éxito y el fracaso escolar en la E.G.B.* Ed. Laia. Col. Cuadernos de Pedagogía. Nº 20. Barcelona.
- ORTEGA, F.: 1983, "La constitución de la Sociología de la Educación en E. Durkheim". Ponencia presentada a les I Jornadas Nacionales de Pedagogía Social y Sociología de la Educación, celebrades a Sevilla a 1981, i publicada a la obra colectiva *Educación y Sociedad*. I.C.E. Universidad de Sevilla. Pgs. 267-285.
- PABLO, A. de: 1984, "Causalidad, estructura y acción social". *Revista de Educación*. Nº 274, Mayo-Agosto. Pgs. 25-49.
- PARDO, J. R.: 1981, *La música Pop. Grandes corrientes 1955-1981*. Ed. Salvat. Col. Aula Abierta. Barcelona.
- RACIONERO, L.: 1983, *Del paro al ocio*. Ed. Anagrama. 5a edición. Col. Argumentos. Nº 69. Barcelona.
- RAMONEDA, J.: 1985, "La cultura de la crisis". *Revista SABER*. Nº 1. Gener-Febrer. 2ª Epoca. Pgs. 16-29.
- TAMAMES, R.: 1983, *Ecología y desarrollo (La polémica sobre los límites al crecimiento)*. Ed. Alianza. 4ª edición. Col. Alianza Universidad. Nº 198. Madrid.
- TOURAINÉ, A. Y OTROS, 1978, *Lutte étudiante*. Ed. Seuil. París.
- VAZQUEZ, J. MA.: 1979, "La nueva Sociología de la Educación". *Cuadernos de Realidades Sociales*. Nº 14/15. Enero. Pgs. 35-49.
- VILLAR, R./ESPINET, B.: 1979, "Ecología, ecologismo y movimiento ecologista". *Zona Abierta*. Nº 21. Septiembre-October. Número monográfico sobre Ecología y política. Pg. 34-39.

SUMMARY:

In this article, a necessity to come out of the crisis of the Sociology of Education and to express new theoretical, methodological and thematic orientations in the heart of this scientific discipline has been encouraged; making the constitution and development of the *Sociology of Education in the Crisis* and of the post-industrial society possible. In this case the start is taken from the analysis of social movements as instruments of social education, especially emphasizing the Majorcan ecologist movement and its effect on the social framework of the island from the ecological and protectionist perspective. An analysis of an entity and an ecological movement from the Sociology of Education.

